

Ouderlijke betrokkenheid en regels bij 12-minners

Studenten: Joram Bakker (3439976)
Ilona Dijkgraaf (3226832)
Lianne van Elk (3227995)
Ida Meerveld (3215644)

Cursus: Bachelorthesis

Cursuscode: 200600042

Onderwerp: 'Aanstormend talent', jeugdigen onder de twaalf jaar die overlastgevend en delinquent gedrag vertonen.

Begeleider: Matthijs Riemens

Datum: 15 juni 2010

Inhoudsopgave

Voorwoord	Pagina 3
Samenvatting	Pagina 4
Theoretische inleiding en probleemstelling	Pagina 4
Methoden	Pagina 10
Resultaten	Pagina 14
Conclusie en discussie	Pagina 17
Referenties	Pagina 23
Bijlage 1: Lijst met Risicofactoren	Pagina 28
Bijlage 2: Topiclijst	Pagina 29

Voorwoord

Beste lezer,

Voor u ligt onze bachelorthesis met het onderwerp ouderlijke betrokkenheid en ouderlijke regels bij 12-minners. Deze thesis is geschreven in het kader van het afsluiten van de bachelor Pedagogische Wetenschappen aan de Universiteit Utrecht.

Bij het uitvoeren van het onderzoek en het schrijven van de thesis hebben we veel hulp en feedback gehad van onze begeleider Matthijs Riemens. Hem willen we langs deze weg bedanken voor zijn hulp en feedback.

We hebben er zelf veel van geleerd en vonden het interessant om dit onderzoek uit te voeren en leerzaam om de thesis te schrijven.

We hopen dat iedereen evenveel plezier beleeft aan het lezen van deze thesis, als wij hadden bij het maken van deze thesis.

Joram Bakker, Ilona Dijkgraaf, Lianne van Elk en Ida Meerveld.

Juni 2010

Samenvatting

In dit onderzoek zijn de ouderlijke regels en vormen van ouderlijke betrokkenheid in de gezinssituatie van 12-minners beschreven. Totaal participeerden 20 12-minners (drie meisjes en 17 jongens, vier 12-minners van westerse afkomst en 16 12-minners van niet westerse afkomst) in dit onderzoek, met een gemiddelde leeftijd van 10.5 jaar. Uit de resultaten blijkt dat alle 12-minners, in een bepaalde mate, regeloverschrijdend gedrag vertonen. Dit zijn veelal verbale, fysieke agressie en oppositioneel gedrag. In mindere mate komen eigendomsdelicten en statusdelicten naar voren. Ouders zijn over het algemeen betrokken bij hun kinderen en in alle gezinssituaties van de 12-minners gelden regels. Deze regels hebben voornamelijk betrekking op gedrag binnenshuis en de betrokkenheid is vooral gericht op het schoolwerk en de hobby's van de 12-minners. Ouders zijn weinig betrokken bij het gedrag van hun kind buitenshuis en buitenshuis gelden weinig tot geen regels voor de 12-minners. Nu lijken niet alleen betrokkenheid en regels invloed te hebben op het gedrag van de 12-minners, maar handhaving van ouders, de reactie van ouders op dit gedrag, lijkt van belang. Dit zal in vervolgonderzoek getoetst moeten worden.

Theoretische inleiding en probleemstelling

In de adolescentie is het gewoon dat jongeren grenzen gaan opzoeken, zich los gaan maken van ouders en meer en meer op eigen benen gaan staan. Echter, bij een deel van de adolescenten slaat dit grenszoekende gedrag om in regeloverschrijdend gedrag (Daddis, 2008). *Regeloverschrijdend gedrag* wordt gedefinieerd als een overkoepelend begrip dat betrekking heeft op zowel antisociaal/overlastgevend als delinquent gedrag. In toenemende mate vormen echter, niet alleen adolescenten, maar ook jongeren van onder de twaalf jaar een bron van overlast (Bijl, de Boer, Bukkems & Degenhart, 2009).

In het krantenartikel 'Avondklok voor kinderen die overlast veroorzaken' ('Avondklok voor kinderen', 2009) wordt het besluit van de Tweede Kamer, voor het kunnen invoeren van een avondklok voor 12-minners, gepresenteerd. In Den Haag, Rotterdam en Lelystad worden momenteel 'Marokkaanse buurtwachters' ingezet (Ince, 2006). Hieruit blijkt dat men actief bezig is met het verminderen van de overlast die wordt veroorzaakt door deze zogenaamde '12-minners'. *12-minners* zijn jongeren die voor hun 12^e levensjaar regeloverschrijdend gedrag vertonen.

Uit onderzoek in 2002 en 2003 bleek dat vijf procent van de kinderen onder de 13 jaar regeloverschrijdend gedrag vertonen (Van der Laan, Slot & Hoeve, 2008). Daarnaast is uit onderzoek gebleken dat kinderen tot de leeftijd van 12 jaar een verrassend hoog aandeel hebben in het totaal aantal jeugdige delicten, namelijk circa tien procent (Loeber & Farrington, 2000). Uit de meta-analyse van Van der Laan en collega's (2008) blijkt dat het percentage regeloverschrijdende jongeren onder de 12 jaar niet in alle onderzoeken gelijk is. Zij geven hiervoor verschillende verklaringen. Dit komt doordat er geen eenduidige definitie van regeloverschrijdend gedrag wordt gebruikt en doordat er verschillende manieren van rapporteren worden gebruikt in verschillende onderzoeken (Van der Laan et al., 2008; Weijers, 2008). Kinderen jonger dan 12 jaar kunnen in Nederland niet strafrechtelijk worden vervolgd en worden daarom niet geregistreerd bij de politie (art. 77a, Wetboek van Strafrecht). Dit zorgt ook voor onduidelijkheid over de omvang van 12-minners.

Het blijft enigszins gissen naar de omvang van de problematiek van 12-minners, maar ook over de oorzaken en ernst van de problematiek van deze groep is maar weinig bekend. Over het algemeen stijgt het regeloverschrijdende gedrag sterk tussen de leeftijd van 12 tot 14 jaar, waarbij een hoogtepunt wordt bereikt tussen de 17 en 19 jaar. Daarna daalt het regeloverschrijdende gedrag weer langzaam (Ezinga, Weerman, Westenberg & Bijleveld, 2008). Er wordt echter verondersteld dat wanneer kinderen op jonge leeftijd op het verkeerde pad raken er een groot risico is dat zij een problematische toekomst tegemoet gaan (Moffitt, 1993). Moffitt stelt dat wanneer probleemgedragingen al vroeg aanwezig zijn, er een grote kans is dat deze gedragingen aanwezig blijven

gedurende de levensloop. Zij noemt dit ontwikkelingspad de 'life-course-persistents'. Ook uit andere onderzoeken blijkt dat jongeren die vroeg starten, voor de leeftijd van 12 jaar, met regeloverschrijdend gedrag meer en ernstiger 'delicten' plegen over een langere periode (Tolan & Thomas, 1995; Pepler, Jiang, Craig & Connolly, 2010; Simons, Chao, Conger & Elder, 2001). In Nederland is eveneens in meerdere onderzoeken aangetoond dat regeloverschrijdend gedrag bij kinderen onder de 12 jaar resulteert in een lange en steeds ernstiger wordende criminele loopbaan (Van Domburgh, Vermeiren, Blokland & Doreleijers, 2009). Uit meer recent onderzoek van Bacon, Paternoster en Brame (2009) blijkt echter het tegenovergestelde. Hierin wordt geconcludeerd dat juist de jongeren die laat starten met regeloverschrijdend gedrag, dit gedrag vaker voort zullen zetten. Een verklaring hiervoor is dat jongeren die onder de 12 jaar starten nog meer veranderbaar zijn waardoor er beter ingegrepen kan worden (Bacon et al., 2009).

Hoewel het onderzoek van Bacon en collega's (2009) aantoont dat een late start van regeloverschrijdend gedrag meer problemen oplevert dan een vroege start, benadrukt dit onderzoek vooral het belang van interventies bij 12-minners. De vraag die hierdoor aan de orde komt, is hoe het vroege begin van regeloverschrijdend gedrag tegengegaan kan worden. Om hier zinnig antwoord op te geven is een beter beeld nodig van de aard, omvang en voornamelijk oorzaken van het gedrag van 12-minners. Ook is het van belang om vast te stellen welke factoren de kans op regeloverschrijdend gedrag vergroten en welke factoren dit verkleinen. Santrock (2007) noemt deze factoren risicofactoren en beschermende factoren. Volgens De Kemp, Scholte, Overbeek en Engels (2004) krijgen twee factoren in de recente literatuur de meeste aandacht. Omgang met deviante leeftijdsgenoten en opvoeding door de ouders blijken volgens hen een grote rol te spelen. Het rapport van de Minister van Justitie en de Minister van Jeugd en Gezin (2008) onderstreept daarbij de grote invloed van het gezin waarin kinderen opgroeien.

Er mag verwacht worden, dat op deze jonge leeftijd, ouders nog een grote rol spelen en veel invloed hebben op hun kinderen. Dit wordt bevestigd door het onderzoek van De Goede (2009), waaruit blijkt dat ouders meer invloed hebben op het regeloverschrijdende gedrag van jonge kinderen, in vergelijking met de invloed die ouders hebben op adolescenten. Dit wordt ook bevestigd door de meta-analyse van Hoeve en collega's (2009). Daarnaast blijkt uit het onderzoek van De Goede (2009) en uit het onderzoek van Ingram, Patchin, Huebner, McCluskey en Bynum (2007) dat ouders op jongere leeftijd een grotere invloed hebben dan leeftijdsgenoten. Het blijkt dat wanneer er sprake is van een goede opvoeding en een sterke binding met ouders, de kans veel kleiner is dat een jongere probleemgedrag gaat vertonen (Vieno, Nation, Pastore & Santinello, 2009; Schaffer, Clark & Jeglic, 2009).

Gezien de noodzaak van vroeg ingrijpen bij het ontstaan van regeloverschrijdend gedrag en de relatief grote invloed van ouders op deze jonge leeftijd, zal in dit onderzoek

gericht gekeken worden naar de aanwezigheid van, nog nader toe te spitsen, ouderlijke gedragingen bij 12-minners. Dit sluit aan bij de aanbeveling van Bradshaw, Glaser, Calhoun & Bates (2006) en Mulford en Redding (2008) die stellen dat meer aandacht moet worden geschonken aan de ouders en de interventies die zich op ouders richten. De huidige juridische interventies voor het verminderen van het regeloverschrijdende gedrag van adolescenten, blijken zich echter in hoofdzaak te richten op de adolescenten zelf.

In Nederland zijn er echter wel een aantal interventies die zich richten op de ouders van 12-minners (Wiggins, Sofronoff & Sanders, 2009). Deze bestaande interventies zijn voornamelijk gericht op moeilijk te veranderen gedragingen en zijn daardoor intensieve programma's die gepaard gaan met hoge kosten. Om een effectieve interventie te kunnen ontwikkelen voor ouders van 12-minners, wordt er in dit onderzoek gericht op gemakkelijk veranderbare gedragingen. Gemakkelijk veranderbare gedragingen zijn gedragingen die gemakkelijk veranderbaar zijn en die ook gemakkelijk aan te leren zijn aan ouders, het betreft dus geen overtuigingen van ouders (Pearl, 2009). Een voorbeeld hiervan zijn aandachtsvaardigheden. Aan de ouders kan namelijk gemakkelijk geleerd worden hoe ze meer aandacht voor hun kind en zijn bezigheden kunnen hebben.

Een andere gemakkelijk veranderbare gedraging van ouders die van invloed is op het regeloverschrijdende gedrag van kinderen, is ouderlijke monitoring. *Ouderlijke monitoring* wordt door Kerr en Stattin (2000) gedefinieerd als een poging van ouders om betrokken te zijn bij de activiteiten en bezigheden van hun kinderen en om deze te volgen en/of te controleren.

Uit onderzoek van Richards, Miller, O'Donnell, Wasserman en Colder (2004) blijkt dat een gebrek aan ouderlijke monitoring het regeloverschrijdende gedrag van kinderen vergroot. Voorbeelden van regeloverschrijdende gedragingen die hiermee samenhangen zijn: externaliserende problemen (Gaertner, Fite & Colder, 2010; Beyers, Bates, Pettit & Dodge, 2003; Laird, Petit, Baters & Dodge, 2003; De Kemp, Scholte, Overbeek & Engels, 2006), meer delinquent gedrag (Hoeve et al., 2009), meer alcoholgebruik (Beck, Shattuck, Haynie, Crump & Simons-Morton, 1999) en een grotere kans op het verhandelen van drugs (Li, Stanton, Feigelman, 2000). Goede ouderlijke monitoring zorgt daarnaast voor: het uitstellen of voorkomen van het gebruik van drugs (Chilcoat & Anthony, 1996), het uitstellen van seksuele activiteiten (Sieverding, Adler, Witt & Ellen, 2005), minder vatbaarheid bij kinderen tot het overnemen van deviant gedrag van leeftijdsgenoten (Laird, Criss, Pettit, Dodge & Bates, 2008) en het voorkomen van delinquente activiteiten (Mrug & Windle, 2009; Mrug et al., 2008). Men moet zich echter realiseren dat deze verbanden nooit causaal zijn, aangezien ook andere (modererende) factoren een rol spelen bij het ontstaan van regeloverschrijdend gedrag. Hierbij kan gedacht worden aan leeftijdsgenoten, etniciteit, sekse van het kind, de buurt en bepaalde

gezinsfactoren (Piquero, Gover, McDonald & Piquero, 2005; Hoeve et al., 2007; Ingoldsby & Shaw, 2002; Kim & Kim, 2008; Simons, Whitbeck, Conger & Conger, 1991). Voorbeelden van gezinsfactoren zijn de sociaal-economische status van het gezin en de aanwezigheid van criminele familieleden (DiClemente et al., 2001). Een voorbeeld van een modererende factor is het karakter van het kind. Dit speelt namelijk een rol bij het ontstaan van regeloverschrijdend gedrag. Het karakter bepaald onder andere de openheid van het kind (Keijsers, Frijns, Branje & Meeus, 2009; Rai et al., 2003; Eaton, Krueger, Johnson, McGue, Iacono, 2009). De openheid van het kind blijkt volgens Albrecht, Galambos en Jansson (2007) een grote invloed te hebben op de monitoring van ouders, wat vervolgens van invloed is op het regeloverschrijdende gedrag van het kind, zoals al eerder is gesteld. Een ander voorbeeld is de rol die de leeftijd van het kind speelt. Monitoring van ouders heeft namelijk invloed op het gedrag van adolescenten (Le Blanc, McDuff & Kaspy, 1998), maar is voornamelijk van belang wanneer kinderen jonger zijn dan 12 jaar (Dishion & McMahon, 1998). Ouderlijke monitoring blijkt dus afhankelijk te zijn van de openheid en de leeftijd van het kind.

Hoewel ook andere (modererende) factoren een rol spelen bij regeloverschrijdend gedrag van 12-minners, lijkt met name monitoring van ouders van grote invloed te zijn. Dit wordt krachtig onderbouwd door het longitudinale onderzoek van Stanton en collega's (2004), waaruit blijkt dat interventies die gericht zijn op het verbeteren van de ouderlijke monitoring twee jaar na de interventie meer effectief zijn dan interventies die zich richten op het verminderen van de aanwezige risicofactoren. Dit bleek uit een vergelijking tussen twee groepen, waarbij de ene groep (n=496) een interventie kreeg toegewezen die gericht was op het verbeteren van de ouderlijke monitoring en de andere groep een interventie toegewezen kreeg die gericht was op het verminderen van risicofactoren (n=238). Hieruit kan afgeleid worden dat ouderlijke monitoring een belangrijke rol speelt bij het ontstaan van regeloverschrijdende gedragingen bij jongeren.

De hiervoor genoemde onderzoeken hebben zich echter voornamelijk gericht op adolescenten en op ouderlijke monitoring in het algemeen en de invloed daarvan op verschillende regeloverschrijdende gedragingen. Onderzoek naar de invloed van ouderlijke monitoring bij 12-minners is, zover bekend, nog niet uitgevoerd. Er wordt echter verwacht dat de invloed van ouderlijke monitoring groter is bij 12-minners, omdat ouders meer invloed hebben op kinderen dan op adolescenten (De Goede, 2009).

Uit de al eerder aangehaalde definitie van ouderlijke monitoring van Kerr en Stattin (2000) kunnen twee aspecten van ouderlijke monitoring worden afgeleid, namelijk (1) ouderlijke betrokkenheid en (2) het stellen van regels (controle uitoefenen). Deze aspecten en welke invloed deze afzonderlijk van elkaar hebben op het regeloverschrijdende gedrag bij 12-minners is, voor zover bekend, nog niet of weinig onderzocht. Wanneer dit zo ver mogelijk is gespecificeerd kan er meer doelgericht

geïntervenieerd worden met deze specifieke vormen van betrokkenheid en/of specifieke regels als aanknopingspunt(en).

Met betrekking tot de ouderlijke betrokkenheid kan er onderscheid worden gemaakt in de volgende vier vormen van betrokkenheid; (1) De mate waarin ouders weten waar en met wie het kind uithangt. Het belang van dit aspect kan afgeleid worden uit het onderzoek van Laird en collega's (2008), waaruit blijkt dat wanneer ouders hiervan niet op de hoogte zijn het regeloverschrijdend gedrag van hun kinderen toeneemt. (2) De mate waarin ouders op de hoogte zijn van de (probleem)gedragingen. Het belang van dit aspect kan afgeleid worden uit het onderzoek van Pettit, Laird, Dodge, Bates en Criss (2001), waaruit blijkt dat wanneer ouders hiervan op de hoogte zijn, hun kinderen minder regeloverschrijdend gedrag vertonen. (3) De mate waarin ouders reageren op het (regeloverschrijdende) gedrag van het kind. Uit onderzoek van Grusec en Davidov (2007) is gebleken dat kinderen leren wat goed en fout is door de consequenties die volgen op hun daden. Hieruit blijkt het belang van de reactie die ouders geven op het regeloverschrijdende gedrag van het kind. (4) De mate waarin ouders het kind ondersteunen (interesse en hulp). Uit onderzoek van Barber en McNeely (2010) blijkt namelijk dat ouderlijke ondersteuning van belang is bij een gezonde ontwikkeling. Uit ditzelfde onderzoek blijkt ook dat in zowel westerse als niet-westerse culturen onder andere interesse en hulp bij taken door ouders, twee aspecten zijn die als belangrijk worden gezien door kinderen.

Er wordt verwacht dat wanneer een scheve balans, dus té hoge of té lage betrokkenheid, aanwezig is in de mate van ouderlijke betrokkenheid bij 12-minners, dit zorgt voor regeloverschrijdend gedrag. Dit wordt verwacht aan de hand van de conclusies van Deković en Prinzie (2008), dat een té lage mate van betrokkenheid zal zorgen voor teveel vrijheid bij het kind, waardoor het meer regeloverschrijdend gedrag gaat vertonen. Een té hoge mate van betrokkenheid zorgt er juist voor dat het kind zich beperkt voelt in zijn handelen, waardoor het zich door middel van regeloverschrijdend gedrag af gaat zetten tegenover zijn/haar ouders.

Met betrekking tot het stellen van regels, kan er onderscheid gemaakt worden in verschillende soorten regels. Door middel van het stellen van regels kunnen ouders invloed uitoefenen op het gedrag van 12-minners. Er is echter nog maar weinig onderzoek gedaan naar welke regels ouders stellen voor 12-minners. De regels die door Knox (1998) worden gesteld zijn (1) vermijden van contact met deviante leeftijdsgenoten, (2) vermijden van contact met drugs(gebruikers), (3) school gaat voor alles en (4) kinderen dienen de ouders in te lichten over waar en met wie ze zijn. Knox (1998) heeft echter onderzocht welke regels van ouders van belang zijn om te voorkomen dat kinderen zich aansluiten bij jeugdbendes. In het huidige onderzoek wordt onderzocht of deze regels ook van toepassing zijn bij 12-minners, omdat zij mogelijk

overeenkomsten vertonen met jongeren die behoren tot jeugdbendes. Van den Ingh en Van Breugel (2007) noemen 'laat thuiskomen' en 'respectloos gedrag tegenover volwassenen' als kenmerken van 12-minners. Hieruit kan afgeleid worden dat regels die betrekking hebben op het tijdstip van thuiskomen en op het omgaan met volwassenen ook van belang zijn bij het ontstaan van regeloverschrijdende gedrag van 12-minners.

Er wordt verwacht dat vooral regels die betrekking hebben op het tijdstip van thuiskomen niet aanwezig zullen zijn bij 12-minners. Dat deze regel van groot belang is kan worden afgeleid uit het feit dat in verschillende steden buurtwachters worden ingezet (Ince, 2006). Deze buurtwachters houden voornamelijk in de avonduren toezicht over jongeren, omdat het 'normale' toezicht dan veel beperkter is en daardoor de overlast hoger. Wanneer jongeren op tijd thuis moeten zijn van hun ouders, zouden deze buurtwachters niet nodig zijn, waardoor verondersteld mag worden dat deze regel bij jongeren thuis niet geldt of niet wordt nageleefd.

Uit een rondgang langs de recente literatuur, blijkt dat er nog weinig tot geen informatie voorhanden is over de mate waarin ouderlijke betrokkenheid en ouderlijke regels aanwezig zijn in de gezinssituatie van 12-minners. Om deze reden richt dit onderzoek zich op de vraag *in welke mate, en op wat voor wijze, ouderlijke regels en vormen van ouderlijke betrokkenheid aanwezig zijn in de gezinssituatie van 12-minners*. Met dit onderzoek wordt getracht de wetenschappelijke kennis op dit gebied aan te vullen. De gevonden inzichten zullen tevens van belang zijn bij de ontwikkeling van nieuwe interventies gericht op ouders van 12-minners. Deze interventies kunnen ervoor zorgen dat regeloverschrijdend gedrag onder 12-minners kan worden teruggedrongen en dat ze zich niet verder ontwikkelen langs het ontwikkelingspad van de 'life-course-persistents'.

Methoden

Het doel van dit onderzoek is het in kaart brengen van *welke, en op wat voor wijze, ouderlijke regels en vormen van ouderlijke betrokkenheid aanwezig zijn in de gezinssituatie van 12-minners*. Hiervoor is een kwalitatief onderzoek het meest geschikt, omdat er niet gekeken wordt naar de frequentie of mate van dit probleem, maar meer naar de achtergronden hiervan. Daarnaast is het onderwerp ingewikkeld en complex, waardoor kwalitatief onderzoek meer openheid biedt om een veelheid aan informatie te vergaren en te verwerken.

Dataverzameling

Aan dit onderzoek deden in totaal 21 kinderen mee. Eén kind heeft in het interview aangegeven geen regeloverschrijdend te vertonen. Om deze reden zal dit kind buiten beschouwing worden gelaten. In de resterende groep van 20 kinderen bevonden zich drie meisjes en 17 jongens in de leeftijd van zeven tot en met twaalf jaar, met een gemiddelde leeftijd van 10.5 jaar en met een standaardafwijking van 1.34 jaar. Dit laat zien dat de meeste 12-minners in dit onderzoek 10 of 11 jaar oud zijn. Van de 12-minners zijn er 16 van (gedeeltelijk) niet-westerse afkomst en vier van Nederlandse, dus westerse, afkomst.

Voor dit onderzoek zijn twee buitenschoolse opvangprojecten benaderd in Utrecht, waarvan één buitenschoolse opvang met twee locaties. Deze buitenschoolse opvangprojecten zijn in het bijzonder gericht op kinderen met gedragsproblemen. Ook is er een basisschool in de omgeving van Utrecht benaderd. De leiders en leidsters van deze buitenschoolse opvangprojecten en de basisschool hebben respondenten aangedragen op basis van een lijst met risicofactoren die zij voorgelegd hebben gekregen (zie bijlage 1). Aan ouders van alle deelnemende kinderen is vooraf toestemming gevraagd voor het afnemen van de interviews, waarbij de kinderen zelf ook de mogelijkheid hadden om deelname te weigeren. Ouders van twee kinderen hebben deelname geweigerd, deze kinderen zijn buiten het onderzoek gelaten. Er zijn 16 kinderen geïnterviewd van de buitenschoolse opvangprojecten in Utrecht en vijf kinderen van de basisschool in de omgeving van Utrecht. Alle interviews zijn afgenomen op de locatie zelf, op de buitenschoolse opvangprojecten of op de basisschool, in een aparte rustige kamer in aanwezigheid van de interviewer, het kind en eventueel een observant.

De verkregen informatie uit de interviews is anoniem verwerkt, waardoor niet meer achterhaald kan worden welke 12-minner het betreft. De informatie die is verkregen uit de interviews zal daarnaast niet gebruikt worden voor andere doeleinden dan alleen voor dit onderzoek.

Dit onderzoek zal uitgevoerd worden in de stad Utrecht en omgeving. Er is ervoor gekozen om het onderzoek in Utrecht uit te voeren, omdat uit het onderzoek van Den Ingh en Van Breugel (2007), naar regeloverschrijdend gedrag in Utrecht, is gebleken dat in de wijk Overvecht 25% en in de wijk Kanaleneiland-Noord 21% van de kinderen in de leeftijd van acht tot 15 jaar een groot risico loopt op het ontwikkelen van regeloverschrijdend gedrag. Het blijkt dat vooral kinderen in de achterstandswijken van grote steden worden blootgesteld aan bedreigende factoren. Hierdoor zijn zij extra kwetsbaar ten aanzien van het ontwikkelen van regeloverschrijdend gedrag (Scheepmaker, 2008; Farrington, Jolliffe, Loeber, Stouthamer-Loeber & Kalb, 2001).

Meetinstrument/analyse

Dit onderzoek maakt deel uit van een overkoepelend onderzoek wat uitgevoerd wordt bij 12-minners. Dit overkoepelend onderzoek bestaat uit vijf verschillende deelonderzoeken. Informatie is verzameld door middel van een semi-gestructureerd interview. Onderwerpen van alle deelonderzoeken zijn vastgelegd in een 'Topic-lijst' (zie bijlage 2) en zijn voortgekomen uit de operationalisatie van de kenmerken van de verschillende onderzoeken. In deze lijst komen hierdoor alle onderwerpen van de onderzoeksgroepen aan de orde. De 12-minners zijn door negen verschillende onderzoekers geïnterviewd. Deze interviews zijn via een geluidsopname vastgelegd en vervolgens uitgewerkt in verbatim-verslagen. De verbatim-verslagen van deze interviews zijn verspreid naar alle onderzoeksgroepen. Op deze manier heeft elke onderzoeksgroep de data van 21 semi-gestructureerde interviews ontvangen. Vervolgens zijn de verbatim-verslagen geanalyseerd aan de hand van de 'Gefundeerde theoriebenadering', zoals beschreven in Robson (2002). Door middel van fragmenten uit de interviews te koppelen aan open coderingen en deze vervolgens samen te voegen in axiale coderingen en vervolgens selectieve coderingen, zijn er achterliggende gedachten, mechanismen en motivaties beschreven. Op deze wijze is er een duidelijk overzicht gecreëerd van de verworven informatie.

Operationalisatie begrippen

De belangrijkste begrippen uit de onderzoeksvraag zullen kort worden toegelicht. Ten eerste *ouderlijke regels*. De regels waar het in dit onderzoek om gaat, zijn die zoals opgesteld door Knox (1998):

- (1) vermijden van contact met deviante leeftijdsgenoten,
- (2) vermijden van contact met drugs(gebruikers),
- (3) school gaat voor alles,
- (4) kinderen dienen de ouders in te lichten over waar en met wie ze zijn.

Daarnaast kan er uit het onderzoek van Van den Ingh en Van Breugel (2007) worden afgeleid dat de volgende regels ook van belang zijn bij het weerhouden van regeloverschrijdend gedrag, aangezien de onderzoekers 'laat thuiskomen' en 'respectloos gedrag tegenover volwassenen' als kenmerkend zien van 12-minners:

- (5) thuiskomen op een vastgesteld tijdstip,
- (6) respectvol omgaan met volwassenen.

In dit onderzoek wordt nagegaan in welke mate deze vijf verschillende ouderlijke regels aanwezig zijn bij 12-minners.

Ten tweede wordt onder de *ouderlijke betrokkenheid* verstaan de mate waarin ouders interesse tonen in het betreffende kind en zijn/haar bezigheden. Ouderlijke betrokkenheid wordt in dit onderzoek geoperationaliseerd in vier verschillende aspecten:

- (1) De mate waarin ouders weten waar en met wie het kind uithangt, zoals afgeleid uit het onderzoek van Laird en collega's (2008).
- (2) De mate waarin ouders op de hoogte zijn van de (probleem)gedragingen, zoals afgeleid uit het onderzoek van Pettit en collega's (2001).
- (3) De mate waarin ouders reageren op het (regeloverschrijdende) gedrag van het kind, zoals afgeleid uit het onderzoek van Grusec en Davidov (2007).
- (4) De mate waarin ouders het kind ondersteunen (interesse en hulp), zoals afgeleid uit het onderzoek van Barber en McNeely (2010).

Regeloverschrijdend gedrag wordt in dit onderzoek gedefinieerd als een overkoepelend begrip dat betrekking heeft op zowel antisociaal/overlastgevend, als delinquent gedrag. Dit onderzoek richt zich niet alleen op gedrag dat wettelijk strafbaar is, maar ook op gedrag dat overlast veroorzaakt, voor het kind zelf, maar vooral voor de omgeving. De aard van dit regeloverschrijdende gedrag kan volgens Frick, Lahey en Loeber (1993) worden gecategoriseerd in eigendomsdelicten (bijvoorbeeld het vernielen van eigendommen van een ander), verbale agressie (bijvoorbeeld schelden), fysieke agressie (bijvoorbeeld vechten), statusdelicten (bijvoorbeeld spijbelen) en oppositioneel gedrag (bijvoorbeeld niet luisteren naar ouders). Als laatste wordt het begrip *12-minners* gedefinieerd als jongeren die voor hun 12^e levensjaar regeloverschrijdend gedrag vertonen.

Bij de interviews is er naar de betrokkenheid van ouders gevraagd, door de 12-minners vragen te stellen over of hun ouders weten waar en met wie ze zijn, of ze op de hoogte zijn van de gedragingen die de 12-minner vertoont, of de ouders straf geven in bepaalde situaties en/of hoe ze reageren op het regeloverschrijdende gedrag van de 12-minners en als laatste of de ouders helpen bij huiswerk en/of wel eens leuke dingen doen met hen.

Bij de interviews is er naar ouderlijke regels gevraagd, door te beginnen met een open vraag over welke regels er bij de betreffende 12-minner thuis gelden. Daarna is er, indien nodig, doorgevraagd of er sprake is van de specifieke regels, zoals door Knox (1998) opgesteld en uit het onderzoek van Van den Ingh en Van Breugel (2007) kan worden afgeleid, bij de betreffende 12-minner. Op deze wijze wordt de ouderlijke betrokkenheid en de aanwezigheid van ouderlijke regels in de gezinssituatie van 12-minners geschetst.

In dit onderzoek zijn de 12-minners de informanten. Hiervoor is gekozen, omdat uit onderzoek van Pelegrina, Garcia-Linares & Casanova (2003) blijkt dat het meer van belang is hoe kinderen de ouderlijke regels en betrokkenheid ervaren, dan de perceptie die ouders hierover hebben. Omdat de interviews afgenomen worden bij 12-minners, zijn er vragen gesteld over zo concreet mogelijke ouderlijke regels en vormen van betrokkenheid, om zo aan te sluiten bij het ontwikkelingsniveau van het kind.

Resultaten

Aard van regeloverschrijdend gedrag

Van alle geïnterviewde kinderen blijkt dat zij regeloverschrijdend gedrag vertonen. In de meeste gevallen gaat het om agressie. In een aantal gevallen blijft dit beperkt tot verbale agressie, in de vorm van bijvoorbeeld het uitschelden van leeftijdsgenootjes. "G: *En scheld jij wel eens tegen vriendinnetjes? K: Ja, ze schelden eerst altijd terug. Eerst ik en dan zij.*" (meisje, 8 jaar). Regelmatig rapporteren kinderen echter ook fysieke agressie. Vrijwel altijd uit fysieke agressie zich in vechtpartijen met leeftijdsgenoten. "Nou dat was op de skatebaan {ok}. En toen viel er iemand en toen viel ik er overheen en ja toen, uhh toen ging ik vechten. {ok}" (jongen, 11 jaar). Het gaat hierbij zowel één tegen één gevechten als om grotere, soms zelf vooraf opgezette, vechtpartijen. "I: *is het dan ook dat jullie elkaar sms'en van: he er is een vechtpartij, kom je daar ook bij? R: ja.*" (jongen, 11 jaar)

Naast agressie wordt oppositioneel gedrag ook vaak genoemd door de 12-minners. In de meeste gevallen betreft het gedragingen van 12-minners die verboden zijn door ouders. Enkele kinderen vertellen dat zij regelmatig tegen de regels in weggaan, bijvoorbeeld naar Nieuwegein. "K: *Ja en toen ging ik naar Nieuwegein terwijl dat niet mocht en ehm [...]*" (jongen, 12 jaar).

Enkele kinderen rapporteren ook statusdelicten, vrijwel altijd betreft het hier het te vroeg of op onjuiste wijze afsteken van (illegaal) vuurwerk, soms met de intentie om schade aan te richten. "K: *Uhhh in verkeersborden gestopt en dan aansteken en wegrennen. En dan komt er een deuk in. I: En nog meer? K: Ja in prullenbak.*" (jongen, 11 jaar).

Sommige kinderen vermelden eigendomsdelicten, in de meeste gevallen gaat het om diefstal van leeftijdsgenootjes, van ouders en diefstal uit de supermarkt.

"K: *uhh ja vroeger, toen, toen moesten we van een jongen van 14 jaar moesten we stelen bij de c1000 anders ging hij ons slaan.*" (jongen, 10 jaar).

Ouderlijke betrokkenheid

Verschillende kinderen noemen dat hun ouders weten waar en met wie ze zijn. "I: *en je vader en moeder, weten die dan waar je bent? K: Ja, dat moet ik vertellen ja.*" (jongen, 11 jaar). Niet alle ouders zijn op de hoogte van waar en met wie hun kinderen zijn. Dit is vooral het geval wanneer kinderen zich op straat bevinden. "I: *En als jij op straat bent, weten je ouders dan waar je bent, vertel jij je ouders waar je bent? K: nee*" (jongen, 11 jaar).

Uit verschillende interviews met 12-minners, blijkt dat enkele ouders op de hoogte zijn van het regeloverschrijdende gedrag. "I: Oke. En weten jouw ouders dat je weleens vecht? Met je nicht of met je vriendinnetjes? K: Ja. Want ik zeg dat tegen hun." (meisje, 8 jaar). Niet alle ouders zijn echter op de hoogte van het regeloverschrijdende gedrag. "I: En weet je vader dat je dat eh, stenen gooit? K: Ehm [...] nee, dat weet hij niet." (jongen, 12 jaar).

Dat ouders wel of niet op de hoogte zijn van waar en met wie hun kinderen zijn, wordt mede bepaald door de 12-minner. De 12-minners geven aan hun ouders niet altijd op de hoogte te stellen van hun (regeloverschrijdende) bezigheden. Enkele 12-minners geven aan dat ze hun ouders bewust niet op de hoogte stellen. "I: Heb je wel eens dat je het stiekem niet verteld? K: Ja." (jongen, 11 jaar). Andere 12-minners geven aan dat ze vergeten om hun ouders op de hoogte te stellen. "K: Ik mocht er wel naar toe alleen ik moest het zeggen, dat mijn moeder zeg maar weet waar ik ben. En ... ik ging vaak bij iemand spelen zonder het te zeggen. Soms vergeet ik het ook omdat het zo leuk is." (meisje, 10 jaar). Er zijn een paar 12-minners die veel vertellen aan hun ouders. Deze 12-minners brengen hun ouders ook op de hoogte van hun regeloverschrijdende gedragingen. "I: Weten je ouders bijvoorbeeld ook dat jij wel eens iemand geslagen hebt. K: Ik vertel heel veel tegen mijn moeder en vader. I: Ok, dus als er wat gebeurd was zei je dat wel tegen hen. K: Ja." (jongen, 12 jaar).

Betrokkenheid van ouders kan hiernaast ook blijken uit de vrijetijdsbesteding van ouders met hun kinderen. Ouders van 12-minners doen regelmatig dingen samen met hun kinderen. De 12-minners geven aan dat zij het leuk vinden als hun ouders activiteiten met hen ondernemen. "En van mijn vader. Met mijn vader doe ik heel vaak leuke dingen. Mijn vader brengt mij ook heel vaak naar dingen." (jongen, 12 jaar). Verschillende ouders tonen interesse in de hobby's van hun kinderen. Dit doen zij onder andere door te komen kijken als hun kinderen hun sport beoefenen. "I: Ok, leuk, dus in het weekend gaan ze wel eens mee kijken? K: Ja, m'n moeder gaat bijna altijd wel mee naar voetbal kijken ja, We gaan kampioen worden." (jongen, 11 jaar). Veel ouders van de 12-minners tonen hun betrokkenheid door het helpen van hun kinderen bij het maken van huiswerk. "I: en stel dat je huiswerk hebt, wie helpt je daar dan mee? K: uhhhm mijn vader." (jongen, 11 jaar).

Ouderlijke regels

Als kinderen gevraagd wordt welke regels thuis gelden, noemen zij vooral huishoudelijke regels, regels die betrekking hebben op het tijdstip van thuiskomen en het inlichten van ouders over waar en met wie ze zijn. De door Knox (1998) genoemde regels met betrekking tot school, het vermijden van deviante leeftijdsgenoten of drugsgebruikers, en

regel die afgeleid kon worden van Van den Ingh en Van Breugel (2007) met betrekking tot het omgaan met volwassenen komen in geen enkel interview naar voren.

Bij alle 12-minners gelden regels over hoe laat zij thuis moeten zijn. De tijden variëren van 17:00 tot 21:00 uur. "I: hoe laat moet je dan thuis zijn? K: uhh meestal 9 uur" (jongen, 11 jaar). De meeste 12-minners moeten voor 20:00 uur binnen zijn. "K: uhhh ja, meestal als ik naar buiten ga {ja}. Dan moet ik altijd om half 8 binnen zijn." (jongen, 10 jaar).

Sommige 12-minners geven aan dat bij hen thuis de regel geldt dat ze moeten vertellen waar en met wie ze zijn. "I: en je vader en moeder, weten die dan waar je bent? ... K: Ja, dat moet ik vertellen ja" (jongen, 11 jaar). Andere 12-minners geven aan dat zij van hun ouders niet hoeven te vertellen waar en met wie ze zijn. "I: En zijn er verder nog regels? Dat je bijvoorbeeld moet laten weten waar je bent ofzo. K: uhh nee" (jongen, 11 jaar).

Naast regels, speelt mogelijk ook de ouderlijke reactie een rol bij het regeloverschrijdende gedrag van 12-minners. Uit de interviews waarin naar voren komt dat ouders wel op de hoogte zijn van het regeloverschrijdende gedrag van de 12-minners, blijkt dat deze ouders in bijna alle gevallen het regeloverschrijdende gedrag van de 12-minners wel afkeuren, maar niet bestraffen. I: Weten je ouders dat je die jongen hebt geslagen? K: ja I: En wat zeggen die dan altijd? K: uhhh nou dat ik uhhh dat niet moet doen. I: Uhh maar je krijgt geen straf? K: nee. (jongen, 10 jaar).

Er zijn ook ouders die het regeloverschrijdende gedrag van de 12-minner niet afkeuren, maar goedkeuren. "K: ... dat meisje heeft hele erge woorden gebruikt over mijn familie en ja, die heb ik een hoek verkocht. I: oke.. en wat zeiden je ouders toen? K: Dat je niet alleen dat je niet dat je niet de hele tijd je eigen moet laten uitschelden. Dat je ook een keer moet laten zien van ja die ben ik." (meisje, 12 jaar).

Conclusie en discussie

Uit het onderzoek blijkt dat alle 12-minners, in een bepaalde mate, regeloverschrijdend gedrag vertonen. Over het algemeen laten de geïnterviewde 12-minners veelal agressie zien, dit zijn verbale en fysieke agressie. Ook wordt er veel gesproken over oppositioneel gedrag. In mindere mate komen eigendomsdelicten en statusdelicten naar voren.

Op basis van de resultaten van dit onderzoek kan geconcludeerd worden dat ouders over het algemeen betrokken zijn bij hun kinderen en dat er ook in alle gezinssituaties van de 12-minners regels gelden. Deze regels hebben echter voornamelijk betrekking op gedrag binnenshuis en de betrokkenheid beperkt zich tot het schoolwerk en de hobby's van de 12-minners. Dit zorgt ervoor dat ouders weinig betrokken zijn bij het gedrag van hun kind buitenshuis. Bovendien gelden er buitenshuis weinig tot geen regels voor de 12-minners. Dit is opmerkelijk, omdat het regeloverschrijdende gedrag van de 12-minners juist hier plaatsvindt.

Wanneer er gekeken wordt in welke mate en op wat voor wijze de vormen van ouderlijke betrokkenheid aanwezig zijn bij 12-minners, kan er gesteld worden dat de ouders van deze 12-minners over het algemeen wel betrokken zijn. Deze betrokkenheid geldt echter niet voor alle aspecten.

Een punt waarop ouders veel betrokkenheid tonen, is de mate waarin zij interesse tonen in hun kinderen en ze helpen bij hun bezigheden. Het blijkt namelijk dat ouders veel interesse tonen in de hobby's van de 12-minners en ze helpen bij het maken van het huiswerk. Een punt waarop weinig consistentie te vinden is betreft de kennis van ouders over waar en met wie hun kinderen zijn en de kennis over het regeloverschrijdende gedrag van hun kinderen. Er zijn namelijk ouders die wel kennis hebben over één of beide aspecten, maar er zijn ook ouders die deze kennis niet hebben over hun kinderen. Een laatste punt waaruit blijkt dat ouders slechts weinig betrokken zijn, betreft de reactie die ouders geven op het regeloverschrijdende gedrag bij 12-minners. Ouders keuren het regeloverschrijdende gedrag namelijk wel af, maar bestraffen de 12-minners zelden. Deze constatering doet afbreuk aan de mate van de algemene betrokkenheid van de ouders bij de 12-minners.

Er werd verwacht dat een scheve balans in de mate van betrokkenheid van ouders invloed heeft op het ontwikkelen van regeloverschrijvend gedrag van kinderen. Uit dit onderzoek is gebleken dat ouders wel degelijk betrokken zijn bij hun kinderen. Deze betrokkenheid beperkt zich echter tot het schoolwerk en de hobby's van de 12-minners. Bij het gedrag van de 12-minners buitenshuis zijn ouders weinig betrokken, en juist hier vindt het regeloverschrijdende gedrag van de 12-minner plaats. Hieruit kan geconcludeerd worden dat de lage betrokkenheid van ouders bij het gedrag van hun

kinderen buitenshuis, mogelijk van invloed is op het regeloverschrijdende gedrag dat 12-minners vertonen.

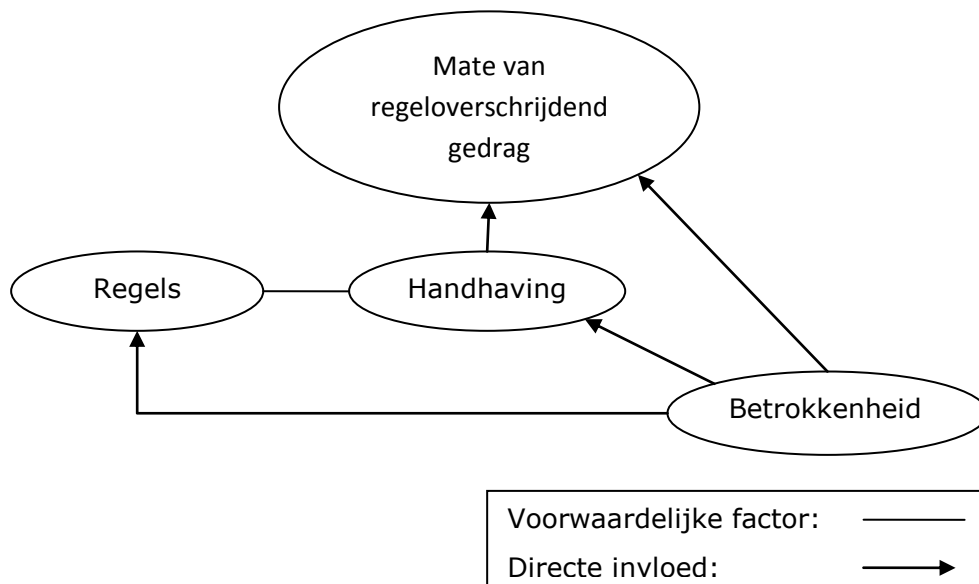
Van tevoren werd de aanwezigheid van ouderlijke regels verwacht, zoals deze door Knox (1998) zijn opgesteld en zoals deze uit het onderzoek van Van den Ingh en Van Breugel (2007) zijn af te leiden. Deze regels blijken echter niet allen naar voren te komen in de interviews met de 12-minners. Er dient in acht genomen te worden dat dit niet per definitie betekent dat deze regels niet aanwezig zijn in de gezinssituatie van de 12-minners. Het feit dat bepaalde regels niet zijn gevonden kan ook afhangen van het feit dat hier niet expliciet naar is gevraagd of op is doorgevraagd. Daarnaast dient rekening te worden gehouden met het feit dat bepaalde regels bij de 12-minners wel bekend zijn, maar niet expliciet thuis worden gesteld, de zogenaamde ongeschreven regels.

Er zijn echter wel degelijk regels aanwezig in de gezinssituaties van de 12-minners. Uit de resultaten blijkt dat ouders voornamelijk regels hebben opgesteld voor het leven binnenshuis en dat er weinig regels voor 12-minners buitenshuis aanwezig zijn. De regels die vooral voorkomen in de interviews zijn huishoudelijke regels, zoals handen wassen voor het eten of geen troep maken in huis. Dat huishoudelijke regels veel genoemd worden door 12-minners kan veroorzaakt worden doordat zij hier dagelijks mee in aanraking komen. Deze huishoudelijke regels zijn voor dit onderzoek echter minder relevant. Verder komen er regels naar voren die stellen dat de 12-minners moeten vertellen waar en/of wie ze zijn en regels die betrekking hebben op het tijdstip van thuiskomen. De invloed die de regel met betrekking tot het tijdstip van thuiskomen heeft op het regeloverschrijdende gedrag van de 12-minners kan echter aan de hand van dit onderzoek niet worden vastgesteld. Er werd verwacht dat deze regel vooral van invloed is op het regeloverschrijdende gedrag van de 12-minner, wanneer de consequenties van het niet nakomen van deze regel duidelijk zijn en consequent worden toegepast. Dit wordt niet bevestigd, doordat blijkt dat er bij de 12-minners wel gestraft wordt bij te laat thuiskomen, maar dat deze 12-minners wel regeloverschrijdend gedrag vertonen.

Model bij het regeloverschrijdend gedrag bij 12-minners

In het onderzoek komt sterk naar voren dat ouders over het algemeen fysieke agressie minder bestraffen dan andere vormen van regeloverschrijdend gedrag. Bij verschillende 12-minners wordt er bijvoorbeeld niet gestraft bij vechten, maar wel bij te laat thuiskomen of brutaal zijn. Zoals eerder genoemd komt fysieke agressie het meeste voor bij de betreffende 12-minners. Hieruit kan mogelijk het belang van een adequate reactie van ouders op het regeloverschrijdende gedrag van de 12-minner afgeleid worden. Ouderlijke regels en ouderlijke betrokkenheid hebben mogelijk niet direct een relatie

met de mate van het regeloverschrijdende gedrag van de 12-minners, maar zijn mogelijk afhankelijk van de reactie van ouders op het overtreden van de regels. Verder wordt verondersteld dat ouderlijke betrokkenheid ook een direct verband heeft met de mate van regeloverschrijdend gedrag.

Figuur 1. Model bij het regeloverschrijdend gedrag bij 12-minners.

Aan de hand van deze bevindingen is een model opgesteld (zie figuur 1). In dit model zijn ten eerste de regels die ouders stellen te zien als voorwaardelijke factor voor het handhaven hiervan. Met handhaving wordt de reactie van ouders bedoeld, die volgt op het regeloverschrijdende gedrag van de 12-minners. Wanneer ouders geen regels stellen is er ook geen handhaving mogelijk. In dit model wordt verondersteld dat regels die ouders stellen geen directe invloed hebben op de mate van regeloverschrijdend gedrag van de 12-minners. Het lijkt meer van belang te zijn of ouders deze regels ook daadwerkelijk handhaven.

Daarnaast is de directe invloed van de betrokkenheid van ouders te zien op de mate van het regeloverschrijdende gedrag van 12-minners. In dit onderzoek is naar voren gekomen dat ouders wel betrokken zijn bij hun kinderen, maar dat ouders weinig tot niet betrokken zijn bij het gedrag van hun kind buitenshuis. Alle geïnterviewde 12-minners vertonen regeloverschrijdend gedrag, dit zou kunnen betekenen dat het regeloverschrijdende gedrag van de 12-minner in verband staat met de kennis van ouders over dit gedrag. In dit onderzoek was het echter niet mogelijk om deze veronderstelling te toetsen.

Vervolgens is in dit model te zien dat de betrokkenheid van ouders een indirecte invloed heeft op de mate van regeloverschrijdend gedrag van hun kinderen. De mate van

betrokkenheid van ouders is namelijk van invloed op de handhaving van de regels, doordat ouders door hun betrokkenheid beter op de hoogte zijn van het regeloverschrijdende gedrag en hierdoor adequater kunnen reageren. Wanneer ouders erg betrokken zijn bij hun kinderen, zullen zij de door hen gestelde regels beter handhaven. Zoals zojuist gesteld, zorgt een adequate handhaving van regels voor minder regeloverschrijdend gedrag. Hieruit kan afgeleid worden dat ouderlijke betrokkenheid indirect van invloed is op de mate van regeloverschrijdend gedrag via handhaving van ouderlijke regels.

Als laatste wordt er aan de hand van de resultaten verondersteld dat ouderlijke betrokkenheid ook van invloed is op de regels die in een gezinssituatie gelden. Zoals uit de resultaten blijkt, gelden er namelijk vooral regels binnenshuis en maar weinig regels buitenshuis bij de 12-minners. Daarnaast zijn de ouders veelal niet betrokken bij de 12-minners buitenshuis, maar wel binnenshuis. Er kan daarom worden verondersteld dat een verhoging van de ouderlijke betrokkenheid buitenshuis, zal zorgen voor het feit dat ouders meer regels buitenshuis zullen gaan opstellen.

Kortom, het model laat zien dat ouderlijke betrokkenheid de aanwezigheid van regels en de mate waarin ouders in staat zijn deze regels te handhaven beïnvloedt. De handhaving van de aanwezige regels, is van invloed op de mate van het regeloverschrijdende gedrag. Naast de indirecte invloed van ouderlijke betrokkenheid heeft ouderlijke betrokkenheid ook een directe invloed op de mate van het regeloverschrijdende gedrag. Hieruit kan geconcludeerd worden dat interventie zich zal moeten richten op het verbeteren van de betrokkenheid van ouders, en dan vooral buitenshuis, van 12-minners.

Beperkingen van het onderzoek

1. Validiteit

Doordat de interviewers de vragen zo goed mogelijk afstemden op het kind, is er gezorgd voor een minimale bedreiging van de interne validiteit. De antwoorden van de 12-minners sloten echter niet altijd aan op de vraag die er werd gesteld, waaruit kan worden gesteld dat de kinderen sommige vragen niet goed begrepen, maar dit kan ook worden geweten aan de soms beperkte concentratie. Door de openheid van het onderzoek is het mogelijk om hierop goed in te spelen. Dit is toegepast door op een andere wijze de benodigde antwoorden alsnog te achterhalen.

Het gebruik van meerdere informanten, zoals ouders en leerkrachten, had meer informatie over ouderlijke regels en ouderlijke betrokkenheid op kunnen leveren. Toch is er in dit onderzoek bewust gekozen voor de 12-minners als informanten. Het blijkt

namelijk dat het meer van belang is hoe kinderen de ouderlijke regels en betrokkenheid ervaren, dan de perceptie die ouders hierover hebben (Pelegrina et al., 2003).

In dit onderzoek staat de wisselwerking tussen ouders en kind en de beleving daarvan door het kind centraal. Om daarover een zo volledig mogelijk beeld te construeren is gebruik gemaakt van semi-gestructureerde (diepte) interviews. Deze vorm van onderzoek heeft als voordeel dat beleving en gedachten van de respondenten veel beter in kaart gebracht kunnen worden dan bij een vragenlijstonderzoek. De lezer dient zich echter te beseffen dat interviews slechts bij een kleine groep respondenten kunnen worden afgenomen (in dit onderzoek 21 kinderen), aangezien zij een bewerkelijke en tijdrovende analysemethode vergen. Dit heeft vanzelfsprekend gevolgen voor de generaliseerbaarheid van de resultaten.

2. Betrouwbaarheid

Doordat de interviews door negen verschillende onderzoekers zijn afgenomen, is er door middel van een topic-lijst en een interviewtraining gezorgd voor een minimale bedreiging van de betrouwbaarheid. De interviews vonden plaats in rustige aparte ruimtes, met alleen kind, interviewer en eventueel een observant, waar het interview een kleine kans had om verstoord te worden. Slechts in twee gevallen is er iemand binnen gekomen. Een laatste opmerking welke hier geplaatst dient te worden, is dat verschillende kinderen tijdens het interview weinig geconcentreerd waren, wat opgemaakt kan worden uit het niet stil zitten van een aantal 12-minners. Hierop is door de onderzoekers ingespeeld door op een andere wijze de 12-minners te bevragen of de gestelde vraag te herhalen, om op deze wijze als nog het antwoord op de vraag te verkrijgen.

Suggesties voor vervolgonderzoek

Door middel van het uitvoeren van kwantitatief onderzoek kan het opgestelde model worden getoetst. Op basis van de resultaten van dit onderzoek kan gesteld worden dat niet zozeer het stellen van regels zelf invloed heeft op het regeloverschrijdende gedrag, maar dat het meer van belang is of deze regels daadwerkelijk gehandhaafd worden door ouders. Deze veronderstelling zal in vervolgonderzoek getoetst moeten worden. Ook kan er in vervolgonderzoek doorgevraagd worden naar specifieke regels, aangezien hierover in dit onderzoek weinig naar voren is gekomen.

Referenties

- Albrecht, A. K., Galambos, N. L., & Jansson, S. M. (2007). Adolescents' internalizing and aggressive behaviors and perceptions of parents' psychological control: A panel study examining direction of effects. *Journal of Youth and Adolescence*, *36*, 673-684.
- Artikel 77a, Wetboek van Strafrecht.
- Avondklok voor kinderen die overlast veroorzaken (2009, november 13). *NRC Handelsblad*.
- Bacon, S., Paternoster, P., & Brame, R. (2009). Understanding the relationship between onset age and subsequent offending during adolescence. *Journal of youth and adolescence*, *38*, 301-311.
- Barber, B. K., & McNeely, C. A. (2010). How do parents make adolescents feel loved? Perspectives on supportive parenting from adolescents in 12 cultures. *Journal of adolescent research*, *25*, 601-631.
- Beck, K. H., Shattuck, T., Haynie, D., Crump, A. D., & Simons-Morton, B. (1999). Associations between parent awareness, monitoring enforcement and adolescent involvement with alcohol. *Health education research*, *14*(6), 765-775.
- Beyers, J. M., Bates, J. E., Pettit, G. S. & Dodge, K. A. (2003). Neighborhood structure, parenting processes, and the development of youths' externalizing behaviors: A multilevel analysis. *American journal of community psychology*, *31*, 35-53.
- Bijl, R. V., Boer, de, W. R., Bukkems, G. N. J. A., & Degenhart, B. J. L. (2009). *Jeugd en veiligheid – wordt gevolgd: vervolgonderzoek naar het jeugd-en-veiligheidsbeleid van de gemeente Utrecht*. Utrecht: Rekenkamer Utrecht.
- Bradshaw, C. P., Glaser, B. A., Calhoun, G. B., & Bates, J. M. (2006). Beliefs and practices of the parents of violent and oppositional adolescents: An ecological perspective. *The Journal of Primary Prevention*, *27*, 245-263.
- Chilcoat, H. D., & Anthony, J. C. (1996). Impact of parent monitoring on initiation of drug use through late childhood. *Journal of the American academy of child and adolescent psychiatry*, *35* (1), 91-100.
- Daddis, C. (2008). Influence of close friends on the boundaries of adolescent personal authority. *Journal of Research on Adolescence*, *18*, 75-98.
- Deković, M., & Prinzie, P. (2008). De rol van het gezin in de ontwikkeling van antisociaal gedrag. In I. Weijers & C. Eliaerts (Eds.), *Jeugdcriminologie: Achtergronden van jeugdcriminaliteit* (pp. 143-161). Den Haag: Boom Juridische uitgevers.
- De Minister van Justitie & de Minister van Jeugd en Gezin (2008). Overlast door 12-minners: Een stevige aanpak. Den Haag.
- DiClemente, R. J., Wingood, G. M., Crosby, R., Sionean, C., Cobb, B. K., Harrington, K.,

- Davies, S., Hook, E. W., & Oh, M. K. (2001). Parental monitoring: Association with adolescents' risk behaviors. *Pediatrics, 107*, 1363-1368.
- Dishion, T. J., & McMahon, R. J. (1998). Parental monitoring and the prevention of child and adolescent problem behavior: A conceptual and empirical formulation. *Clinical Child and Family Psychology, 1*, 61-75.
- Domburgh, van, L., Vermeiren, R., Blokland, A. A. J., & Doreleijers, Th. A. H. (2009). Delinquent development in Dutch childhood arrestees: Developmental trajectories, risk factors and co-morbidity with adverse outcomes during adolescence. *Journal of Abnormal Child Psychology, 37*, 93-105.
- Eaton, N. R., Krueger, R. F., Johnson, W., McGue, M., & Iacono, W. G. (2009). Parental monitoring, personality, and delinquency: Further support for a reconceptualization of monitoring. *Journal of Research in Personality, 43*, 49-59.
- Ezinga, M. A. J., Weerman, F. M., Westenberg, P. M., & Bijleveld, C. C. J. H. (2008). Early adolescence and delinquency: Levels of psychosocial development and self control as an explanation of misbehaviour and delinquency. *Psychology, Crime & Law, 14*, 339-356.
- Farrington, D. P., Jolliffe, D., Loeber, R., Stouthamer-Loeber, M., & Kalb, L. M. (2001). The concentration of offenders in families, and family criminality in the prediction of boys' delinquency. *Journal of Adolescence, 24*, 579-596.
- Frick, P. J., Lahey, B. B., Loeber, R., et al. (1993). Oppositional defiant disorder and conduct disorder: A meta-analytic review of factor analyses and cross-validation in a clinical sample. *Clinical Psychology Review, 13*, 319-340.
- Gaertner, A. E., Fite, P. J., & Colder, C. R. (2010). Parenting and friendship quality as predictors of internalizing and externalizing symptoms in early adolescence. *Journal of child and family studies, 19*, 101-108.
- Goede, de, I. H. A. (2009). *Development of adolescent relationships*. Unpublished doctoral dissertation, University of Utrecht - The Netherlands.
- Grusec, J. E., & Davidov, M. (2007). Socialization in the family: The role of parents. In J. E. Grusec, & P. D. Hastings (Eds.), *Handbook of socialization: Theory and research* (pp. 284-308). New York: The Guilford Press.
- Hoeve, M., Dubas, J., Eichelsheim, V. I., van der Laan, P. H., Smeenk, W., & Gerris, J. R. M. (2009). The relationship between parenting and delinquency: A meta-analysis. *Journal of abnormal child psychology, 37*, 749-775.
- Hoeve, M., Smeenk, W., Loeber, R., Stouthamer-Loeber, M., Laan, van der, P. H., Gerris, J. R. M., & Dubas, J. S. (2007). Long-term effects of parenting and family characteristics on delinquency of male young adults. *European Journal of Criminology, 4*, 161-194

- Ince, D. (2006). Databank Effectieve Jeugdinterventies: beschrijving 'Marokkaanse Buurtvaders'. Utrecht: NIZW Jeugd. Retrieved March 23, 2010, from [http://www.jeugdinterventies.nl/smartsite.dws?id=37990&recordnr=106&adlibtitl=Marokkaanse buurtvaders&setembed=](http://www.jeugdinterventies.nl/smartsite.dws?id=37990&recordnr=106&adlibtitl=Marokkaanse%20buurtvaders&setembed=)
- Ingh, van, den, C., & Breugel, van, A. (2007) Overlastgevende kinderen in Overvecht en Kanaleneiland. Analyse en Maatregelen.
- Ingoldsby, E. M., & Shaw, D. S. (2002). Neighborhood contextual factors and early starting antisocial pathways. *Clinical child and family psychology review*, 5(1), 21-55.
- Ingram, J. R., Patchin, J. W., Huebner, B. M., McCluskey, J. D., & Bynum, T. S. (2007). Parents, friends, and serious delinquency: An examination of direct and indirect effects among at-risk early adolescents. *Criminal Justice Review*, 32, 380-400.
- Kemp, de, R. A. T., Scholte, R. H. J., Overbeek, G., & Engels, R. C. M. E. (2004). Opvoeding, delinquente vrienden en delinquent gedrag van jongeren. *Pedagogiek*, 24, 262-278.
- Kemp, de, R. A. T., Scholte, R. H. J., Overbeek, G., & Engels, R. C. M. E. (2006). Early adolescent delinquency: The role of parents and best friends. *Criminal Justice and Behavior*, 33, 488-510.
- Kerr, M., & Stattin, H. (2000). What parents know, how they know it, and several forms of adolescent adjustment: Further support for a reinterpretation of monitoring. *Developmental Psychology*, 36, 366-380
- Keijsers, L., Frijns, T., Branje, S. J. T., & Meeus, W. (2009). Developmental links of adolescent disclosure, parental solicitation, and control with delinquency: Moderation by parental support. *Developmental Psychology*, 45, 1314-1327.
- Kim, H. S., & Kim, H. S. (2008). The impact of family violence, family functioning, and parental partner dynamics on Korean juvenile delinquency. *Child psychiatry and human development*, 39, 439-453.
- Knox, G.W. (1998). How to "Gang Proof" your child: Ten rules to help parents. *Journal of Gang Research*, 5, 71-76.
- Laan, van der, P. H., Slot, N. W., & Hoeve, M. (2008). Jonge kinderen en delinquent gedrag. *Justitiële verkenningen*, 8, 24-37.
- Laird, R. D., Pettit, G. S., Baters, J. E., & Dodge, K. A. (2003). Parents' monitoring-relevant knowledge and adolescents' delinquent behavior: evidence of correlated developmental changes and reciprocal influences. *Child Development*, 74, 752-768.
- Laird, R. D., Criss, M. M., Pettit, G. S., Dodge, K. D., & Bates, J. E. (2008). Parents' monitoring knowledge attenuates the link between antisocial friends and adolescent delinquent behavior. *Journal of Abnormal Child Psychology*, 36, 299-

310.

- Le Blanc, M., McDuff, P., & Kaspy, N. (1998). Family and early adolescent delinquency: A comprehensive sequential family control model. *Early Child Development and Care, 142*, 63-91.
- Li, X., Stanton, B., & Feigelman, S. (2000). Impact of perceived parental monitoring on adolescent risk behavior over 4 years. *Journal of Adolescent Health, 27*, 49-56.
- Loeber, R., & Farrington, D. P. (2000). Young children who commit crime: epidemiology, developmental origins, risk factors, early interventions, and policy implications. *Development and Psychopathology, 12*, 737-762.
- Moffitt, T. E. (1993). Adolescence-limited and life-course-persistent antisocial behavior: A developmental taxonomy. *Psychological Review, 100*, 674-701.
- Mrug, S., & Windle, M. (2009). Moderators of negative peer influence on early adolescent externalizing behaviors individual behavior, parenting, and school connectedness. *Journal of Early Adolescence, 29*, 518-540.
- Mrug, S., Elliott, M., Gilliland, J., Grunbaum, J. A., Tortolero, S. R., Cuccaro, P., & Schuster, M. (2008). Positive parenting and early puberty in girls: Protective effects against aggressive behavior. *Archives of Pediatrics & Adolescent Medicine, 162*, 781-786.
- Mulford, C. F., & Redding, R. E. (2008). Training the parents of juvenile offenders: State of the art and recommendations for service delivery. *Journal of Child and Family Studies, 17*, 629-648.
- Pearl, E. S. (2009). Parent management training for reducing oppositional and aggressive behavior in preschoolers. *Aggression and violent behavior, 14*, 295-305.
- Pelegriana, S., Garcia-Linares, M.C. & Casanova, P.F. (2003). Adolescents and their parents' perceptions about parenting characteristics. Who can better predict the adolescent's academic competence? *Journal of Adolescence, 26*, 651-665.
- Pepler, D. J., & Jiang, D., Craig, W. M., & Connolly, J. (2010). Developmental trajectories of girls' and boys' Delinquency and associated problems. *Journal of Abnormal Child Psychology, 1*, 1-12.
- Pettit, G. S., Laird, R. D., Dodge, K. A., Bates, J. E., & Criss, M. M. (2001). Antecedents and behavior-problem outcomes of parental monitoring and psychological control in early adolescence. *Child Development, 72*, 583-598.
- Piquero, N. L., Gover, A. R., McDonald, J. M., & Piquero, A. R. (2005). The influence of delinquent peers on delinquency. Does gender matter? *Youth and society, 36* (3), 251-275.
- Rai, A. A., Stanton, B., Wu, Y., Li, X., Galbraith, J., Cottrell, L., Pack, R., Harris, C.,

- D'Alessandri, D., & Burns, J. (2003). Relative influences of perceived parental monitoring and perceived peer involvement on adolescent risk behaviors: An analysis of six cross-sectional data sets. *Journal of Adolescent Health, 33*, 108-118.
- Richards, M. H., Miller, B. V., O'Donnell, P. C., Wasserman, M. S., & Colder, C. (2004). Parental monitoring mediates the effects of age and sex on problem behaviors among African American urban young adolescents. *Journal of Youth and Adolescence, 33*, 221-233.
- Robson, C. (2002). *Real World Research*. Oxford UK: Blackwell, second edition.
- Santrock, J. W. (2007). *Adolescence*. New York: Mc Graw Hill Companies.
- Schaffer, M., Clark, S., & Jeglic, E. L., (2009). The role of empathy and parenting style in the development of antisocial behaviors. *Crime & Delinquency, 55*, 586-599.
- Scheepmaker, M. P. C. (red. WODC). (2008). *Justitiele verkenningen: Twaalfminners*. Den Haag: Boom Juridische uitgevers.
- Sieverding, J. A., Adler, N., Witt, S., & Ellen, J. (2005). The influence of parental monitoring on adolescent sexual initiation. *Archives of pediatrics and adolescent medicine, 159*, 724-729.
- Simons, R. L., Chao, W., Conger, R. D., & Elder, G. H. (2001). Quality of parenting as mediator of the effect of childhood defiance on adolescent friendship choices and delinquency: A growth curve analysis. *Journal of Marriage and Family, 63*, 63-79.
- Simons, R. L., Whitbeck, L. B., Conger, R. D., & Conger, K. J. (1991). Parenting factors, social skills, and value commitments as precursors to school failure, involvement with deviant peers, and delinquent behavior. *Journal of Youth and Adolescence, 20*, 645-664
- Stanton, B., Cole, M., Galbraith, J., Li, X., Pendleton, S., Cottrel, L., Marshall, S., Wu, Y., & Kaljee, L. (2004). Randomized trial of a parent intervention. Parents can make a difference in long-term adolescent risk behaviors, perceptions, and knowledge. *Archives of pediatrics and adolescent medicine, 158*, 947-955.
- Tolan, P. H., & Thomas, P. (1995). The implications of age of onset for delinquency risk II: Longitudinal data. *Journal of abnormal child psychology, 23 (2)*, 157-181.
- Vieno, A., Nation, M., Pastore, M., & Santinello, M. (2009). Parenting and antisocial behavior: A model of the relationship between adolescent self-disclosure, parental closeness, parental control, and adolescent antisocial behavior. *Developmental Psychology, 45*, 1509-1519.
- Weijers, I. (2008). Het gaat niet slecht met de Nederlandse jeugd. *Justitiële verkenningen, 8*, 38-48.

Wiggins, T., Sofronoff, K., & Sanders, M. R. (2009). Pathways Triple P-Positive Parenting Program: Effects on parent-child relationships and child behavior problems. *Family Process, 48*, 517-530.

Bijlage 1: Lijst met risicofactoren

Voor dit onderzoek zijn wij op zoek naar kinderen in de leeftijd van 7 – 12 jaar.

Kenmerken van deze kinderen zijn o.a. :

- Kinderen die vaak en zonder toezicht op straat zijn (eventueel tot 's avonds laat)
- Kinderen die omgaan met andere (oudere) kinderen die overlastgevend of crimineel gedrag vertonen,
- Kinderen die weinig respect hebben voor volwassenen en zich niet of nauwelijks laten corrigeren,
- Kinderen die verbaal agressief zijn,
- Kinderen waarvan u uit ervaring weet dat zij zich overlastgevend of crimineel gedragen.

Bijlage 2: Topiclijst

Achtergrondkenmerken

- Leeftijd
- Gezinssamenstelling

Vrije Tijd

- Wat doet het kind in zijn/haar vrije tijd?
- Wat doen overige gezinsleden in hun vrije tijd?

Regeloverschrijdend gedrag

- Doet het kind wel eens iets wat niet mag?
- Welk regeloverschrijdend vertoont het kind
 - o Eigendomsdelict (diefstal, vernieling, brandstichting, etc.)
 - o Verbale agressie (bedreiging)
 - o Fysieke agressie (vechten, wapenbezit, wapengebruik)
 - o Statusdelicten (weglopen, alcoholgebruik, spijbelen etc.)
 - o Oppositioneel gedrag (autoriteitsvermijding, brutaal, opstandig)
- Hoe vaak vertoont het kind dit gedrag (frequentie: eenmalig/soms/wekelijks/dagelijks)

Context regeloverschrijdend gedrag

- Pleegt het kind de gedragingen alleen of samen met anderen?
- Indien met anderen: wat is de groepssamenstelling (denk aan: hoeveelheid deelnemers, leeftijd andere deelnemers, hoe komt groep tot stand (vrienden/familieleden etc.))
- Plaats waar het gedrag plaatsvindt (eigen buurt, andere buurt, centrum van de stad)

Thuis

- Weten ouders dat het kind dit gedrag vertoont?
- Wat vinden ouders er van dat het kind dit gedrag vertoont?
- Wat vinden eventuele broers en zussen er van dat het kind dit gedrag vertoont?
- Doen ouders/broers of zussen wel eens iets wat niet mag, wat dan?
- Welke regels kan het kind noemen die thuis gelden?
- Hoe laat moet het kind thuis zijn?
- Hoe vaak zijn ouders thuis, werken ouders ja of nee?

- Helpen ouders wel eens met huiswerk? (zo ja, hoe vaak?)
- Doet het gezin dingen samen (eten, spelletje, dagje uit etc.)?

Motivatie

- Waarom besloot het kind regeloverschrijdend gedrag te vertonen (*dit onderwerp komt steeds terug bij alle regeloverschrijdende gedragingen die het kind noemt*)

Een goede mogelijkheid om motieven te achterhalen is door een situatie helemaal uit te vragen, besteed aandacht aan wat er voor de gebeurtenis, tijdens de gebeurtenis en na de gebeurtenis gebeurde, wie waren er bij, waar vind het plaats etc.

Er zijn vier vormen van motivatie mogelijk:

- Spanningsmotief (op zoek naar spanning, de kick)
- Compliance motief (meelopen, op zoek naar sociale acceptatie)
- Financieel motief (vooral bij diefstal, uit op geld of spullen)
- Provocatie motief (reactie op provocatie of zelf provoceren)